

MARINA KATNIĆ-BAKARŠIĆ
 (NE)DOVRŠENA PRIČA O STILU
 F. M. DOSTOJEVSKOG /
 THE (UN)FINISHED STORY
 OF F. M. DOSTOEVSKY'S STYLE /
 (НЕ)ЗАКОНЧЕННАЯ ИСТОРИЯ О СТИЛЕ
 Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО

U radu se idiostil F. M. Dostojevskog proučava s aspekta savremenih semantičko-stilističkih istraživanja. Polazeći od kanonskih radova M. Bahtina o Dostojevskom te novijih korpusno-semantičkih istraživanja jezika toga pisca, pokazuje se kako mikroelementi na različitim jezičnim nivoima dobijaju ulogu stilema i grade cjelovit stil, usklađen s osnovnom idejom pojedinih djela. Ukazuje se na stilske efekte intenzifikatora i njihovu neuobičajenu kolokaciju, kao i na specifičnu upotrebu čestica. S aspekta kritičke stilistike interpretira se tranzitivnost, i to pasivizacija i uklanjanje agensa kao važan stilem u romanima Dostojevskog, bitan za razumijevanje njihove ideje i ključan je za karakterizaciju likova. Promatra se i pojačana ekspresivnost stila Dostojevskog, njegova "dramskost", kao i ubrzan, zadihan, ponekad isprekidan ritam rečenice u njegovim djelima, koji doprinosi toj povišenoj ekspresivnosti i emocionalnosti. Zaključuje se da nisu opravdani prigovori stilu ovoga pisca jer je taj stil u potpunom suglasju sa sadržajem i idejom njegovih djela.

Ključne riječi: *idiostil F. M. Dostojevskog, Bahtin, intenzifikatori, uklanjanje agensa, "dramskost" proznoga stila, povišena emocionalnost, rečenični ritam*

1.0. Pomišljala sam da bi ovaj rad možda trebalo nasloviti *Od negacije do fascinacije: Kritika o stilu F. M. Dostojevskog*. Naime, rijetko se dešavalo da i među kritičarima i historičarima književnosti postoji takvo razmimoilaženje kakvo srećemo kada je riječ o stilu F. M.

Dostojevskog. Zapravo su čitav njegov opus i svi aspekti toga opusa doživjeli potpuno oprečne komentare. Zanimljivo je i to da je na Zapadu Dostojevski najčešće iznimno cijenjen (Бережков, 2011), dok u Rusiji i danas postoji određeni broj onih koji odriču vrijednost njegovom djelu i stilu. Postavlja se pitanje kako je moguće da pisac koji ni sam nije bio zadovoljan svojim stilom i koji je često kritiziran zbog stila postane inspiracijom ne samo za književnu kritiku, poetiku, filozofiju, pa i psihoanalizu nego i za toliko lingvističkih, stilističkih i naratoloških radova, odnosno (p)ostane toliko čitan u cijelom svijetu.

Zamjerala su mu se ponavljanja, previše emocionalnih sredstava, kontradiktorna semantika u istoj rečenici ili u kratkom odlomku, “nesavršenost”, odnosno “neizbrušenost” stila. Važno je pitanje koliko je razlog tome već poslovična žurba pisanja, dovršavanje romana u posljednji tren, a koliko je upravo takav stil za Dostojevskog i jedini moguć, jedini koji je njegov idiostil. Osim toga, željela bih pokazati kako novija stilističko-semantička istraživanja pružaju i novi, donekle drugačiji uvid u ulogu takvih postupaka. Danas savremenu stilistiku ne zanima je li Dostojevski svjesno odabirao netipična jezična sredstva ili je nesvjesno postigao određene efekte nekim postupcima. Naime, poststrukturalna stilistika naglašava da smisao nijednog teksta nije statična kategorija, jednom zauvijek data, već je dinamična kategorija koja uvijek iznova nastaje u suodnosu autor/-ica – tekst – čitatelj/-ica. Upravo zbog toga danas u fokusu zanimanja svake stilističke analize i interpretacije treba biti pitanje šta se događa na planu jezika i stila, kakve su semantičke funkcije jezičkih elemenata u njegovim djelima i sa kakvim stilskim efektima na čitatelje/-ice.¹

1.1. Prije svega, svaki razgovor o stilu F. M. Dostojevskog povezan je sa Mihailom Bahtinom. O tome kako je Bahtinovo čitanje Dostojevskog, najviše u djelu *Problemi poetike Dostojevskog* (Bahtin, 1967), promijenilo i

¹U radu su korišteni primjeri iz originala djela F. M. Dostojevskog – *Zločin i kazna*, *Idiot*, *Braća Karamazovi* i *Mladić*, a neki primjeri citirani su prema radovima ruskih istraživača koji rade u okviru korpusne analize. Prijevod je uvijek moj (M. K. B.).

stilistiku, i nauku o književnosti, i čitanje samoga pisca, suvišno je i govoriti. Pa ipak, ako obrnemo perspektivu, čini mi se da bez Dostojevskog možda ne bi bilo ni cijele Bahtinove koncepcije dijalogičnosti ni tuđega govora, pa ni heteroglosije (o ovim pojmovima v. Katnić-Bakaršić, 2006). Da je samo to zasluga Dostojevskog, već bi bilo potpuno besmisleno reći kako je on loš stilist. Bahtin je naime anticipirao potrebu za diskursnom stilistikom, koja se ne zaustavlja na mikrostilskim elementima i promatra tekst kao cjelinu i u kontekstu drugih tekstova. On je također, ukazujući na značaj dijalozma i heteroglosije u stvaranju polifonijskih romana ovoga pisca, naglasio da romani Dostojevskog “predstavljaju spoj mnoštva stilova ili bi se s tačke gledišta monološkog shvatanja stila moglo reći da uopće nemaju stila, bar ne jedinstvenog” (Katnić-Bakaršić 2006, 132). I danas su za stilistiku aktuelni njegovi zaključci o različitim tipovima uključivanja tuđega govora u govor lika, a posebno o uključivanju autorskoga glasa na istu ravan na kojoj govore i likovi, kao potpuno ravnopravnoga. Istraženo je i heteroglosijsko su-postavljanje elemenata koji pripadaju različitim stilovima i registrima, od visokih do niskih u istom dijelu teksta kao važan element stila F. M. Dostojevskog.

2.0. Budući da je cijeli niz pitanja već istražen, ovdje se više želim fokusirati na neka obilježja idiosstila F. M. Dostojevskog koja pokazuju koliko su jezična sredstva raznih nivoa u njegovim djelima usklađena s idejom tih djela i sa mnoštvom smislova što ih ona proizvode. Ujedno ću pokušati pokazati da su često upravo oni elementi njegovoga stila koji su bili podložni kritici stilogeni i relevantni za taj idiosstil.

Koje su ključne stilske odrednice koje su već uočene u djelima ovoga autora i koje se mogu smatrati stilskim dominantama toga djela? To su prije svega sljedeće: baroknost izraza, zatim “театральность” (Баранов, 2021), shvaćena kao teatralnost odnosno “dramskost”, dramatičnost proznog teksta, bogatstvo oblika tuđega govora, što je povezano i sa polifonijskom strukturom djela, heteroglosija, a svakako i povišena emocionalnost iskaza, što se manifestira kako na leksičkom, tako i na sintaksičkom planu.

Ako se promatraju elementi njegovog stila na različitim jezičnim razinama, vidjet ćemo da su oni uvijek u funkciji stvaranja prepoznatljivog stila, usklađenog s idejom djela. Današnja istraživanja idiostila F. M. Dostojevskog na leksičkom, sintaksičkom, narativnom i intertekstualnom planu, posebno uz korištenje metoda korpusne lingvistike (Баранов и др., 2021, Шапапова, 2021), pokazuju nekoliko zanimljivih osobina koje su važne za razumijevanje načina na koji jezička sredstva tvore svijet romana Dostojevskoga. Na planu leksike kod njega dominiraju emotivno-ekspresivni elementi, česti su intenzifikatori (Шапапова, 2021), a zanimljiva je i upotreba pojedinih elemenata nižeg nivoa – npr. čestica (Апутьюнова, 1996). Na planu sintakse sa stanovišta kritičke stilistike posebno je relevantan postupak uklanjanja agensa, odnosno upotreba bezličnih konstrukcija kako bi se opisala psihološka stanja junaka, dok je na narativnom planu zanimljiva već spomenuta dramska priroda narativa (Баранов, 2021).

2.1. Pogledajmo sada malo detaljnije kako funkcioniraju ovi elementi. Važno sredstvo postizanja pojačane emocionalnosti uz emocionalno-ekspresivnu leksiku kod njega su intenzifikatori², npr. *нестерпимый, невыносимый, неизмеримый* (nepodnošljiv, neizdrživ, beskrajan), što je u skladu s općom baroknošću stila. Međutim, korpusna analiza pokazala je još jednu osobenost upotrebe, a to je da kod njega intenzifikatori često dolaze u neočekivanim kolokacijama, pa tako srećemo ovakve primjere:

(1) Правда, этого Евгения Павловича надо еще очень, очень рассмотреть (...) (*Идиот*); очень заметить; Письмо Ваше (первое) очень читал (Ф. М. Достоевский, *Письма*); мы очень поцеловались.³

U prijevodu bi to glasilо ovako: Istina, tog Jevgenija Pavloviča treba još jako, jako razmotritи (...) (*Idiot*); jako / veoma primijetiti; Pismo

² Pod intenzifikatorima se u radu podrazumijevaju “riječi-pojačivači” sa značenjem visokog, izuzetnog ili graničnog stepena osobine, tj. svojstva; mnoge od tih riječi imaju ograničenu kolokaciju (Шапапова 2021, str. 456).

³ Svi primjeri navedeni su prema Шапапова, 2021.

Vaše (prvo) jako / veoma sam čitao (F. M. Dostojevski, *Pisma*); veoma*⁴ smo se poljubili.

Šarapova (2021, str. 458) navodi da je uzrok neuobičajene kolokacije intenzifikatora ovdje to što se postiže veća emocionalnost, snažniji opis čovjekovog stanja, “snaga djelovanja na subjekta”; strukturalni stilističari rekli bi da se postiže veća začudnost, pa se i tekst opaža bolje, doživljava snažnije. Drugim riječima, svojevrsna “hiperbolizacija emocija”, kako je naziva ova autorica, “odražava autorovu umjetničku konceptualizaciju svijeta” (Шарапова, 2021, str. 469). Ovo je potpuno u skladu s emocionalnim stanjima likova Dostojevskog, ali istovremeno svjedoči o njegovoj prirodi jer se podjednaka začudna upotreba toga intenzifikatora nalazi i u njegovoj prepisci, ne samo u govoru likova. Očito je riječ o važnoj osobini idiosstila, čija interpretacija je bitna i za razumijevanje samoga pisca, njegovih emocionalnih previranja i potrebe za pojačanom i neuobičajenom upotrebom intenzifikatora, od kojih je ovdje promatran samo jedan – *очень* (veoma, mnogo, jako).

2.2. Drugi mikroelement stila uočen u korpusnoj analizi o kojem želim nešto reći jeste upotreba poredbene čestice *как бы* (kao da). Na prvi pogled to je beznačajna čestica, a opet je relevantna za stilističku interpretaciju. Kao ilustracija mogu poslužiti naredni primjeri:

(2) Но говорил он как бы вне себя, как бы не своей волей, повинаясь какому-то непреодолимому велению (*Братья Карамазовы*); со всеми произошло как бы нечто очень странное (*Идиот*).

U prijevodu: Ali on je govorio kao da je izvan sebe, kao da ne govori svojom voljom, povinujući se nekoj nesavladivoj naredbi (*Braća Karamazovi*); sa svima kao da se dogodilo nešto veoma čudno (*Idiot*).

Ove čestice izražavaju sumnju, mogućnost različitog tumačenja, nesigurnost u istinost tvrdnje ili poređenja: sve to implicira uvjerenost u postojanje neke tajanstvene sile koja upravlja čovjekovim postupcima (Баранов i dr.,

⁴ Zvezdica označava da takva kolokacija ne postoji u našem jeziku.

2021, str. 378). Dakle, jedan mikroelement stila, poredbena čestica, u skladu je s idejom romana Dostojevskog, sa previranjima u glavi njegovih junaka i stanjem njihove svijesti, te tako postaje važna i na makrostilskom planu. Pored toga, u stilu ovoga pisca česte su i druge lekseme sa značenjem neodređenosti, neizvjesnosti, što sve doprinosi općem tonalitetu stila romana i izražavanju dojma bespomoćnosti i nesigurnosti. Već u narednom segmentu rada vidjet ćemo kako je upotreba čestice *kao da* usklađena i sa drugim postupcima koji imaju sličnu funkciju.

2.3. Sljedeći primjer dvostruko je zanimljiv jer kombinira upotrebu čestice *kao da* sa drugim čestim postupkom Dostojevskog, a to je izostavljanje subjekta, odnosno aktera radnje i pretvaranje u objekt, tako da rečenica postaje obezličena.

(3) Алешу как бы всего покачнуло, а в сердце его, он слышал это, как бы прошло что-то острое (...)

Prijevod: Cijelog Aljošu kao da je nešto zaljuljalo, a kroz srce njegovo, čuo je to, kao da je prošlo nešto oštro (...) (*Braća Karamazovi*).

Šta znači uklanjanje agensa? Ako polazimo od kritičke stilistike, koja je tijesno povezana sa kritičkom diskursnom analizom (CDA), onda tu nema dileme: pokazuje se da junak nije stvarni akter, onaj ko je dominantan i ko čak može odlučivati o svojim postupcima – oni kao da dolaze izvana. U smislu tranzitivnosti nema materijalnih procesa koje likovi vrše (o tranzitivnosti v. Jeffries, 2009, str. 50). Naime, svaki odabir jezičke jedinice implicira i određeni stav, određenu ideologiju, široko shvaćenu; druga je stvar što ti izbori nisu uvijek svjesni. Dapače, oni to rijetko jesu, tako da kritička stilistika pomaže da osvijestimo značenja odabira ovih ili onih jezičnih jedinica, u ovom kontekstu stila Fjodora Dostojevskog, ličnih ili bezličnih, aktivnih ili pasivnih rečenica. Arutjunova (1996) smatra da bezlični iskazi služe kako bi ukazali na neke nesavladive sile koje “fatalno upravljaju junakom”, protiv kojih je on nemoćan. Njegov je junak, kako bi rekao Njegoš, “kano slamka među vihorove”; “iz njih (tih junaka – prim. M. K. B.) se nešto otima, s

njihovog jezika se otkidaju i padaju priznanja, molbe i kajanja. Njih stalno nekamo nešto nezadrživo nosi i zanosi, u njima nešto bjesni, rasplamsava se i plamti, njih nešto opsjeda, oni ne rade ono što žele, njihovi su postupci suprotni od njihovih namjera, njihovo ispoljavanje je neočekivano za ljude oko njih” (Арутюнова, 1996, str. 77). Ovdje je važno dodati da su te bezlične konstrukcije karakteristične za ruski jezik i mnogo ih je manje u prijevodu i na naš jezik i na mnoge druge jezike, tako da se ovaj važan stilem gubi u prijevodu:

(4) Ему как бы хотелось разгадать что-то... поразившее его... (*Идиот*); Ему вдруг пришлось сознательно поймать себя на одном занятии... (*Идиот*); При этом оказалось, что ему ужасно желалось тоже сделать угодное Версилову, так сказать первый шаг к нему (*Подросток*).

I u ovim primjerima vidi se da prijevod nije ekvivalentan bezličnim konstrukcijama: suština smisla jeste u tome da se “junaku nešto hoće” – ne “on hoće / želi”, nego upravo ovako. I želje njegove dolaze izvana, on je sveden na objekt i gramatički i po konotaciji takvih rečenica.

2.4. Ako se prisjetimo ranije tvrdnje da je u osnovi njegov stil blizak dramskome, prije svega zbog dijalogičnosti i dijalozizma, te da mu je svojstvena “teatralnost”, dramskost (Баранов, 2021, str. 383), rekla bih i sceničnost, onda ćemo vidjeti i da neki opisi imaju gotovo ulogu didaskalija. Oni dolaze na početku scene kao opis lika “pomoću postupaka koji podsjećaju na proširene autorske remarke u drami” (ibid., 383). Dakle, Dostojevski nam ipak omogućava i da vidimo njegove likove, ne samo da nam oni budu “glas”, kako to tvrdi Bahtin. Ovako on opisuje, odnosno uvodi Raskolnjikova u romanu *Zločin i kazna*:

(5) Кстати, он был замечательно хорош собою, с прекрасными темными глазами, темно-рус, ростом выше среднего, тонок и строен. Приевод: Uzgred, on bijaše iznimno zgodan, prekrasnih tamnih očiju, tamnosmeđ, viši od prosjeka, tanan i vitak.

Upravo zbog toga što podsjećaju na autorske remarke, ti se opisi odlikuju ponekad (a i u ovom primjeru) pojednostavljenošću, shematiziranošću: važno je uvesti lik, dati mu kratku karakteristiku, ponekad prenaplašenu, i dalje se time ne baviti, jer dalje lik upoznajemo putem njegovog govora, ospoljenog ili unutrašnjeg. Neki drugi likovi, paradoksalno, često sporedni, dobijaju i potpuniji opis, tipičan za realizam (npr. Avdotja Romanovna i Praskovja Pavlovna u istom romanu opisane su detaljno).

2.5. Jedno od pitanja kojemu treba pokloniti posebnu pažnju u stilističkoj interpretaciji stila F. M. Dostojevskog jeste pitanje rečeničnoga ritma. Naime, rečenica njegovih junaka donosi zadihanost, ritmičnost, sve veću brzinu kao odraz uzbuđenja, ponovo hipertrofirane emocionalnosti. Česte su eksklamativne rečenice, uzvici, nedovršene rečenice kao izraz snažnih uzbuđenja. Istovremeno, ako znamo kako su nastajala djela ovoga pisca, onda je mogući razlog za takav postupak i to što misli Dostojevskog teku brže nego što on ili čak njegova supruga Ana Dostojevski stižu zapisati. Međutim, kao što sam već rekla, savremenu stilistiku zanima koji efekt imaju ti postupci, ne njihovi uzroci, odnosno zanima je kako čitatelji/-ice percipiraju te postupke.

3.0. Iako je jasno da je djelo Fjodora Dostojevskog toliko značajno da ga ne treba braniti od kritičara, možda vrijedi spomenuti kako neki njegovi postupci imaju i drugačije objašnjenje od uobičajenoga. Ponekad se tako u literaturi kao greška navodi oprečnost semantike unutar jednog odlomka teksta, pa se to ilustrira početkom *Zločina i kazne*, gdje u istom paragrafu nalazimo ove rečenice:

(6) Он был должен кругом хозяйке и боялся с нею встретиться.

Prijevod: Bio je do grla dužan gazdarici i bojava se sresti s njom.

Никакой хозяйки, в сущности, он не боялся, что бы та ни замышляла против него.

Prijevod: Nikakve se gazdarice, u suštini, on nije bojava, ma šta ona smišljala protiv njega.

Mislim da je očito kako se ovdje zapravo radi o unutarnjem slobodnom indirektnom govoru junaka, svojevrsnom toku svijesti i čak jednom vidu dijalozizma o kojem Bahtin govori jer u svijesti Raskolnjikovljevoj sukobljavaju se različita mišljenja, više njegovih “ja”, niz suprotstavljenih emocija. Uzburkane misli često su u kontradikciji jedna s drugom, upravo kao nagovještaj svih duševnih previranja i iskušenja kroz koja će Raskolnjikov u romanu proći, odnosno kao izraz ekstremnog psihičkog stanja u kojem se nalazi. Dodajući “u suštini” u drugu rečenicu, Dostojevski pokazuje da lik mijenja mišljenje od prije nekoliko rečenica, tako da je malo vjerovatno kako se radi o piščevom previdu.

4.0. Na koncu želim reći da sam pišući o stilu Dostojevskog svjesno manje govorila o onim pitanjima koja je Bahtin već istražio, a odnose se na probleme tuđega govora i dijalozizma, stila na planu narativnih modela, odnosno makroplanu. Namjera mi je bila da pokažem kako danas u proučavanju njegovoga stila stilistika posebno važne rezultate postiže kada kombinira modele korpusne i kritičke škole sa modelima što ih je strukturalna stilistika već izgradila. Također sam pokazala da savremena ruska istraživanja dokidaju mit o tome kako u Rusiji Dostojevski nije cijenjen, a posebno sam pokušala pokazati koliko su apsurdne tvrdnje o ovom piscu kao lošem stilistu. Naime, stil i ideja djela, forma i sadržaj, samo su dva lica istog novčića. Svojevrsna baroknost stila ovoga pisca u skladu je sa pojačanom emocionalnošću i često ekstremnim stanjima i situacijama u kojima se nalaze njegovi likovi.

Ako bih odgovarala na dilemu iz naslova ovoga rada, rekla bih da priča o stilu F. M. Dostojevskog i jeste i nije dovršena. Jeste utoliko što je toliko osobenosti toga jezika i stila već uočeno i istraženo, pogotovo u savremenim korpusnim istraživanjima, koja olakšavaju interpretaciju stilističarima, a nije zato što je uvijek moguća nova interpretacija, u duhu pluraliteta i dijalozizma koji je svojstven djelu Dostojevskog. U radu sam željela dati samo naznake nekih mogućih budućih analiza i tek sam otvorila pitanja koja zanimaju kritičku stilistiku.

LITERATURA

- Арутюнова, Н. Д., 1996. “Стиль Достоевского в рамке русской картины мира”. В: *Поэтика. Стилистика. Язык и культура. Памяти Татьяны Григорьевны Винокур*. Москва: Наука, с. 61–95.
- Bahtin, M. M., 1967. *Problemi poetike Dostojevskog*. Beograd: Nolit.
- Бахтин, М. М., 2022. *Проблемы поэтики Достоевского. Глава пятая. Слово у Достоевского*. [электронная книга]. Режим доступа: <http://dostoevskiy-lit.ru/dostoevskiy/kritika/bahtin-problemy-poetiki/5-slovo-geroia-i-slovo-rasskaza.htm>.
- Баранов, А. Н., Добровольский, Д. О., Фатеева, Н. А., 2021. “Идиостиль Ф. М. Достоевского”. В: *Вестник РУДН. Серия: Теория языка. Семиотика. Семантика*. Т. 12, № 2, с. 374–389.
- Бережков, Ф. Ф., 2011. “Достоевский на Западе (1916–1928). К 190-летию со дня рождения Ф. М. Достоевского”. В: *Нева*, номер 5. Режим доступа: <https://magazines.gorky.media/neva/2011/5/dostoevskij-na-zapade-1916-8211-1928.html>.
- Jeffries, L., 2009. *Critical Stylistics, the Power of English*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Katnić-Bakaršić, M., 2006. “M. M. Bahtin – vizionarski teoretičar dijalogizma i karnevalizacije”. U: Lešić, Z. et al. *Suvremena tumačenja književnosti*. Sarajevo: Sarajevo Publishing, str. 128–145.
- Шарапова, Е. В., 2021. “Интенсификаторы в идиостиле Ф. М. Достоевского: нестандартная сочетаемость и ее семантические эффекты”. В: *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Теория языка. Семиотика. Семантика*. Т. 12, № 2, с. 454–471.

THE (UN)FINISHED STORY OF F. M. DOSTOEVSKY'S STYLE

The paper explores F. M. Dostoevsky's style from the contemporary semantic-stylistic research perspective. Based on canonical work of M. Bakhtin on Dostoevsky and recent corpus-semantic explorations of Dostoevsky's language, the paper aims to show how microelements at different language levels can be regarded as stylemes and build the unique style, harmonized with the main idea of Dostoevsky's works. The paper focuses on the stylistic effects of intensifiers and their unusual collocations, and specific usage of particles. From the critical stylistics perspective, transitivity is explored, primarily passivisation – the removal of the agent / actor as an important styleme in Dostoevsky's novels. The intensified expressiveness of the writer's style, its "theatricality", as well as the accelerated, sometimes broken prose rhythm, which also contributes to the speech characterization of his heroes, is also analysed. It can be concluded that criticism of Dostoevsky's style is not justified, because that style is completely in compliance with the emotional states of his characters and with the key ideas of his works.

Keywords: *idiostyle of F. M. Dostoevsky, Bakhtin, intensifiers, agent removal, "dramatism" of the prosaic style, heightened emotionality, sentence rhythm*

(НЕ)ЗАКОНЧЕННАЯ ИСТОРИЯ О СТИЛЕ Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО

Аннотация

В данной статье идиостиль Ф. М. Достоевского исследуется в аспекте современных семантико-стилистических исследований. Опираясь на канонические произведения М. Бахтина о Достоевском и недавние корпусно-семантические исследования языка Достоевского, статья ставит своей целью показать, как микроэлементы на разных языковых уровнях могут рассматриваться в качестве микростилем, которые выстраивают уникальный стиль, гармонирующий с основной идеей отдельных произведений писателя. Исследуются стилистические эффекты интенсификаторов и их необычных словосочетаний, а также специфическое использование частиц. С точки зрения критической стилистики исследуется транзитивность, а именно пассивизация, снятие агента (исполнителя действия), как важной стилемы в романах Достоевского, играющей значительную роль в понимании идеи отдельных произведений и являющейся ключевой в характеристике персонажей. Анализируется также усиленная выразительность стиля писателя, его “театральность”, а также ускоренный, местами рваный, прерывистый ритм предложения в его прозе, что также способствует повышенной экспрессивности и эмоциональности. Можно сделать вывод, что критика стиля Достоевского неправомерна, так как этот стиль полностью соответствует эмоциональным состояниям его героев и ключевым идеям его произведений.

Ключевые слова: *идиостиль Ф. М. Достоевского, Бахтин, интенсификаторы, удаление агента, “драматизм” прозаического стиля, повышенная эмоциональность, ритм предложения*